

Двама кавалери. Джойс Джеймс

Двама кавалери[1 - Разказът е написан след изпълнението на първоначалния замисъл: симетричен цикъл от 12 разказа, посветени съответно на детството („Сестрите“, „Среща“, „Арабия“), младостта („Евелин“, „След състезанието“, „Пансионът“), зрелостта („Схватки“, „Пръст“, „Прискърбен случай“) и обществения живот в Дъблин („В деня на бръшляновия лист“, „Майка“, „Благодат“), и подсилва най-слабата част от цикъла. „Двама кавалери“ предизвиква сериозни разногласия между Джойс и неговия издател Грант Ричардс, тъй като Ричардс изисква съкращаване на някои алюзии и по-пиперливи пасажии, а по-късно настоява целият разказ да отпадне от сборника. Раздорът забавя публикуването на „Дъблинчани“ с около 10 години, но Джойс не отстъпва под натиска на благопристойния викторианец. През 1906 г. той пише на Ричардс: „Двама кавалери“... е един от най-важните разкази в книгата. По-скоро бих пожертвал пет от другите разкази (веднага мога да ги назова), отколкото него. След „В деня на бръшляновия лист“ аз съм най-доволен от „Двама кавалери“. Не е трудно да се съгласим със собствената му преценка. Джойс нарича разказа „ирландски пейзаж“: топографията на Дъблин е предадена с най-големи подробности и ако проследим пътя на Ленехан по картата на града, ще открием, че героят се върти в безцелен кръг, подсказан още от първото изречение. Така многозначителният подтекст и богатата символика превръщат странстването и приключенията на модерните кавалери (или рицари) в остро обвинение срещу порочния кръг, в който се върти Ирландия от началото на века. Затова и мелодията на арфата (централния символ) е тъй тъжна. Рицарят на Ирландия се оказва доносник на полицията и жиголо: Юда.]

Сивата и топла августовска вечер бе припаднала над града и из улиците в омагьосан кръг се носеше мек топъл ветрец, спомен от лятото. Покрай кепенците, спуснати в неделя, гъмжеше пъстра празнична тълпа. Като светещи перли фенерите блестяха от върховете на високите си стълбове над живата тъкан под тях, която непрекъснато менеше форма и окраска и огласяше топлия сивкав сумрак с непроменлив непрекъснат шепот.

Двама млади мъже слизаха по склона откъм площад „Рътланд“. Единият от тях тъкмо привършваше дълъг монолог. Другият вървеше по самия ръб на плочника и често трябваше да слиза на платното, избутван от неучтивия си спътник, но го слушаше внимателно и с видимо удоволствие. Беше трътлест и бял-червен. Килнал назад моряшкото си кепе, той следеше разказа, а угълчетата на носа, очите и устата му мърдаха и по лицето му се сменяха мимика след мимика. Сегиз-тогиз той се превиваше и тихо цвилеше от смях. Очите му блестяха от лукаво задоволство и постоянно се стрелкваха към лицето на неговия другар. Веднъж-дваж той оправи леката мушама, която бе праметнал през рамо като тореадор. И панталоните, и белите му гумени обуца, и наперено праметнатата мушама издаваха младостта му. Но в тази беше доста заоблен, косите му бяха оредели и прошарени, а след всяка поредна мимика лицето му изглеждаше опустошено.

Когато се увери, че разказът вече е приключил, той беззвучно се смя почти половин минута, после рече:

– Еха!... Голям удар!

Гласът му прозвуча немощно; и за да подсили думите си, той шеговито добави:

– Изключителен, неповторим, може да се каже, уникален удар!

Казал това, той замълча и стана сериозен. Езикът му бе уморен, защото целия

следобед бе бърбил в една кръчма на улица „Дорсетска“. Повечето хора считаха Ленехан за лепка, но въпреки това прозвище неговата ловкост и красноречие не позволяваха на приятелите му дружно да му обърнат гръб. В кръчмите, без окото му да трепне, той се завърташе край масата на приятелите си и тихомълком се присламчваше към тях, докато включат и него в черпнята. Беше празносчитащ веселяк, въоръжен с огромен запас анекдоти, песни и гатанки, и невъзмутимо приемаше всяко оскърбление. Никой нямаше представа как си печели хляба, но хората смътно свързваха името му с далаверите около конните надбягвания.

– А къде я забучи, Корли? – запита той.

Корли бързо облиза горната си устна.

– Една вечер, бако – подзе той, – както си гилам по Матроната, гледам – под часовника на банята стои готина мекица и ѝ викам, значи, добър вечер. После тръгнахме да се разходим покрай канала, а тя ми каза, че била слугинаж у някакви тузари на улица „Багът“. Пуснах ѝ една ръка и още тогава я понатиснах. Следващата неделя, готин, имахме среща. Отидохме чак до Донибрук и там я прекарах на зелено. Каза ми, че преди ходела с някакъв млекар... Чудо работа, брат ми. И цигарки носеше, и всяка вечер трамвая плащаше, на отиване и връщане. А една нощ ми донесе две змейски пури – от ония, истинските, нали знаеш, дето ги пушеше старият... Боях се само да не надуе корема, брат ми, но тя е спец по тия работи.

– Може да си мисли, че ще се ожениш за нея – каза Ленехан.

– Казах ѝ, че съм без работа, но че по-рано съм бачкал в „Пим“ [2 - Голям квакерски магазин в Дъблин, сиреч Корли е имал много достопочтена служба.] – отвърна Корли. – Тя не ми знае името. Не съм толкова глупав да ѝ го кажа. Мисли ме за баровец, чат ли си?

Ленехан пак се изсмя беззвучно.

– Много съм ги слушал – каза той, – ама с тоя удар ми обираш точките.

Корли отвърна на комплимента с още по-отривиста стъпка. Поклащането на едрото му тяло принуди спътника му на няколко пъти леко да отскача от плочника на платното и обратно. Корли беше син на полицейски инспектор и бе наследил бащиното си телосложение и походка. Той крачеше, изпънал ръце по бедрата, изправил рамене, и клатеше глава насам-натам. Имаше голяма топчеста и мазна глава, която се потеше и в хлад, и в жегата; а широката му кръгла шапка, накривена връз нея, приличаше на луковица, израсла от друга луковица. Винаги се взираше право напред, сякаш бе на парад, а когато искаше да огледа някого по улицата, трябваше да се извърне чак от хълбоците. Сега той се шляеше без работа. Щом се овакантише някоя служба, все се намираха приятели да ходатайстват за него. Често го виждаха да се движи с тайни агенти и сериозно да им разправя нещо. Познаваше всички работи извътре и обичаше да произнася безапелационни мнения. Говореше, без да слуша събеседника си, и главно за самия себе си: какво казал на еди-кого си, какво му казал оня и какво отговорил той, за да сложи точка. Когато предаваше тия разговори, той произнасяше първата буква на името си с придихание като флорентинец [3 - Тоест той произнася името си Аорли. Както вече е ясно, Джойс иронично обръща с главата надолу отношението между рицаря (кавалера) и дамата на сърцето му, а тук ни връща далеч назад и намеква за небезизвестната двойка Данте – Беатриче.] [3 - Арфистът свири знаменитата „Песен на Фионуала“ от „Ирландски напеви“ на Томас

Мур. Фионуала, дъщеря на Лир (морето в ирландската митология), била омагьосана от зла сила и превърната в лебед; трябвало да се скита над ирландските езера до приемане на християнството (обяснение на Мур). Два от стиховете в песента подсказват намерението на Джойс да придаде на образа още по-широк смисъл: Но Ерин още спи под мрак дълбоки все се бави утринният зрак...Ерин е древното име на Ирландия, арфата – нейна традиционна емблема.]

Ленехан предложи на приятеля си цигара. Докато двамата млади мъже се провираха през тълпата, Корли от време на време се извърещаше, за да се усмихне на някоя минаваща девойка, а Ленехан бе насочил взора си към едрата бледа луна, окръжена с двоен ореол. Той замислено наблюдаваше как по лицето ѝ се стеле сивата паяжина на здрача. Накрая рече:

– Добре... Кажи сега, Корли, ще можеш ли да опечеш работата?

В отговор Корли изразително смигна.

– Ще мине ли номерът? – колебливо запита Ленехан. – Жените не можеш ги разбра.

– Не бери грижа за нея – каза Корли. – Зная как да я прикоткам. Доста е лапнала по мене.

– Абе ти си цял донжуан – каза Ленехан. – Нямах грешка.

В раболепното му държане прозираше лека насмешка. За да не уронва достойнството си, той умееше да оставя в ласкателствата си вратичка за ироничното им тълкуване. Но умът на Корли не беше толкова остър.

– Най-хубаво е да си имаш работа със слугиня – подчерта той. – Слушай батко си.

– ... който е имал работа с всякакви – каза Ленехан.

– Как да ти кажа, отначало гилах с порядъчни момичета – поверително подзе Корли. – Изляза с тях на разходка, драги, с трамвая, платя билетите, заведа ги я на концерт, я на театър или им купя шоколад, пасти или нещо друго. Доста парички пръсках по тях – добави той с убедителен глас, сякаш съзнаваше, че не му вярват.

Ала Ленехан нямаше защо да не му вярва и кимна съчувствено.

– Зная тази игра – каза той. – Само си търсят разводач.

– И да пукна, ако са ми бутнали нещо – рече Корли.

– И аз съм тъй – каза Ленехан.

– Само от една намазах – каза Корли.

Той облиза горната си устна от край до край със светнали очи, загледа се също в бледия диск на луната, сега почти забулена, и сякаш потъна в размисъл.

– Тя беше... абе, биваше си я – каза той със съжаление.

И пак се смълча. После добави:

– Сега е на пицата. Видях я една нощ да се вози надолу по „Графска“ с двама в колата.

– Предполагам, че това е твое дело – рече Ленехан.

– Та да не съм ѝ бил първият – философски каза Корли.

Този път Ленехан предпочете да прояви недоверие. Заклати глава насам-натам и се усмихна.

– Мене не можеш метна, Корли – каза той.

– Честна дума! – рече Корли. – Сама ми призна. Ленехан направи трагичен жест:

– Юда!

Като минаха край желязната ограда на колежа „Св. Троица“, Ленехан отскочи на платното и погледна нагоре към часовника.

– И двацет – каза той.

– Има време – отвърна Корли. – Нищо няма да ѝ стане. Винаги я карам да ме почака малко.

Ленехан тихо се засмя.

– Ега ти, Корли, знаеш ти как да ги въртиш – възкликна той.

– Всичките им номера са ми ясни – призна Корли.

– Ама кажи – отново го подхвана Ленехан, – сигурен ли си, че ще можеш да се справиш? Деликатна работа. Адски са стиснати. Е?... Кажи де!

Малките му блестящи очи зашариха по лицето на неговия събеседник, търсейки потвърждение. Корли разтръска глава, сякаш отпъждаше някакво нахално насекомо, и свъси вежди.

– Ще ѝ видя сметката – каза той. – Остави на мен.

Ленехан мълчеше. Не искаше да дразни приятеля си, та той да го прати по дяволите и да му каже, че никой не му е искал съвета. Малко такт бе нужен. Но челото на Корли скоро се разведри. Сега мислите му тръгнаха в друга посока.

– Мекицата е съвсем прилична – каза той с тон на познавач. – Имай го от мене.

Продължиха да вървят по „Насау“, сетне свиха по „Килдеърска“. Недалеч от входа на клуба, насред пътя, седеше арфист и свиреше на малък кръг слушатели. Той нехайно подръпваше струните, като от време на време поглеждаше бързешком в лицето всеки новодошъл, а сегиз-тогиз все тъй морно поглеждаше небето. А и арфата му нехаеше, че покривалото ѝ бе паднало доземи, изглеждаше уморена както от очите на непознатите, така и от ръцете на своя господар. Едната му ръка свиреше по басовите струни мелодията Замълчи, о, Мойл *, а пръстите на другата след всеки пасаж препускаха по дискантите. Мелодията се лееше плътно и напевно.

Двамата млади мъже продължиха нагоре, съпровождани от тъжната музика. Като стигнаха до „Стивънсгрийн“, прекосиха улицата. Тук шумът на трамваите, светлините и тълпата ги избавиха от налегналото ги мълчание.

– Ей я там! – рече Корли.

На ъгъла на улица „Хюм“ стоеше млада жена. Беше облечена в синя рокля и носеше бяла сламена капелка. Застанала бе на бордюра и леко поклащаше в ръка чадърче. Ленехан се оживи.

– Дай да я мярна, Корли – каза той.

Корли изкосо стрелна приятеля си и по лицето му се изписа недружелюбна усмивка.

– Ще ти се май да ме изместиш? – запита го той.

– По дяволите – самонадеяно рече Ленехан. – Не ми е потрябвало да ме запознаваш. Само ще я мярна и толкоз. Няма да я изям.

– Аха... да я мернеш? – отвърна Корли вече по-любезно. – Добре... Ето какво ще направим. Аз ще ида при нея и ще я заприказвам, а ти можеш да минеш край нас.

– Бива – съгласи се Ленехан.

Корли вече бе праметнал крак връз желязната верига, когато Ленехан извика:

– А после? Къде ще се срещнем?

– В десет и половина – отвърна Корли, прехвърляйки и другия си крак.

– Къде?

– На ъгъла на „Мериънска“. Ще се върнем оттам.

– Давай сега. Да не ме изложиш! – рече Ленехан на сбогуване.

Корли не отговори. Той пресече улицата, без да бърза, като клатеше глава насам-натам. Едрото туловище, спокойната походка и внушителният тропот на обувките му по настилката издаваха завоевателя. Приближи се до младата жена и без да я поздрави, веднага поведе разговор. Тя взе още по-бързо да размахва чадърчето и да се върти на токетата си. Веднъж-дваж, когато той ѝ каза нещо съвсем отблизо, тя се изсмя и сведе глава.

Ленехан ги наблюдава няколко минути. После тръгна покрай желязната верига и след малко косо пресече улицата. Като наближи ъгъла на „Хюм“, той усети тежък мирис на парфюм и очите му бързо и изпитателно огледаха младата жена. Тя беше с празничния си тоалет. Черен кожен колан пристягаше в кръста синята ѝ вълнена пола. Голямата сребърна тока на колана, защитила леката материя на бялата ѝ блуза, сякаш преполовяваше тялото ѝ. Отгоре носеше къс черен жакет със седефени копчета и проскубана черна боа. Краищата на тюлената ѝ якичка бяха грижливо разперени, а на гърдите ѝ бе забодена голяма китка червени цветя със стебълцата нагоре. Очите на Ленехан одобрително се спряха на късото ѝ мускулесто тяло. Лицето, закръглените червендалести бузи и дръзките очи светеха от здраве. Имаше грубовати черти, широки ноздри, голяма уста, разтворена в самодоволна усмивка, и

два издадени предни зъба. На минаване край тях Ленехан свали кепето си, а след десетина секунди Корли нехайно вдигна ръка и занесено измени положението на шапката си с няколко градуса.

Ленехан продължи чак до хотел „Шелбърн“, където спря и зачака. След известно време той ги видя, че идат насреща му, а когато свиха надясно, тръгна подир тях от другата страна на площад „Мериън“, като леко стъпваше с белите си обувки. Вървеше бавно, нагаждаше хода си към техния и наблюдаваше главата на Корли, която непрекъснато се извърещаше към лицето на младата жена, подобно на голяма топка, която се върти около оста си. Той не откъсна очи от двойката, докато не ги видя да се качват на донибрукския трамвай; след това се извърна и тръгна обратно по стъпките си.

Сега, когато остана сам, лицето му изглеждаше по-старо. Веселото му настроение сякаш го напусна и като наближи оградата на „Дюкс Лон“, той плъзна ръка по железата. Песента на арфиста подчини движенията му. Леко подплатените му обувки изпълняваха мелодията, а след всеки пасаж пръстите му бързо и небрежно изтръгваха от железата цяла поредица от вариации.

Той вяло заобиколи „Стивънс-грийн“ и после тръгна надолу по улица „Графтън“ Много подробности от тълпата, сред която се движеше, му се набиваха в очи, но той гледаше мрачно. Всичко, което трябваше да го заплени, му се струваше пошло и той не отвърщаше на погледите, които го подканваха да бъде смел. Знаеше, че би бил принуден да говори много, да съчинява и да забавлява, а мозъкът и гърлото му бяха твърде пресъхнали за подобна цел. Чудеше се и как да убие времето до срещата с Корли. Нищо друго не му идваше наум, освен да продължава да върви. Като стигна до ъгъла на площад „Рътланд“, той зави наляво и се почувства по-свободно в тихата тъмна улица, чийто мрачен вид подходеше на настроението му. Най-сетне поспря пред витрината на неугледно заведение, над която с бели букви пишеше ГОСТИЛНИЦА. На стъклото на витрината имаше два полегати надписа: ПИВО и САЙДЕР. На огромен син поднос се мъдреха резени шунка, а близо до тях, в друга чиния, лежеше парче лек плодов сладкиш. Няколко минути той напрегнато съзерцава тая храна, а сетне, след като предпазливо погледна наляво и надясно, бързо влезе в заведението.

Беше гладен, защото, ако не се смятат бисквитите, които едва изпроси от двама навъсени келнери, не бе слагал троха в уста още от закуска. Настани се на непокрита дървена маса срещу две работнички и някакъв монтьор. Развлечената келнерка дойде при него.

– Колко струва порция грах? – запита той.

– Пени и половина, господине – отвърна девойката.

– Дайте ми порция грах и един сайдер.

Той изрече поръчката грубо, за да разсее впечатлението от изисканата си външност, тъй като с влизането му в заведението разговорите бяха секнали. Лицето му гореше. За да изглежда непринуден, той килна кепето си назад и сложи лакти връз масата. Монтьорът и двете работнички го огледаха от глава до пети, преди да подновят разговора си със снишен глас. Келнерката му донесе чиния с топъл грах от консерва, подправен с черен пипер и оцет, и поръчания сайдер. Той залапа храната си лакомо и тя тъй му се услади, че мислено си взе бележка за заведението. Като изяде всичкия грах, той отпи на няколко пъти от сайдера и

известно време седя, потънал в мисли над авантюрата на Корли. Във въображението си виждаше как любовната двойка крачи по някакъв тъмен път; дочу комплиментите, които Корли редеше с настойчивия си бас, и пак видя похотливата усмивка, изписана по устните на младата жена. Това видение го накара остро да почувства колко празни са и джобовете, и духът му. Беше му омръзнало да се шляе без работа, без пукнат грош, да клинчи и да хитрува. През ноември щеше да навърши тридесет и една. Никога ли нямаше да получи сваятна работа? Никога ли нямаше да има собствен дом? Той се размисли колко приятно би било да приседне пред топлото огнище, а на масата да го чака хубава вечеря. Предълго бе търкал подметки по улиците с приятели и момичета. Знаеше колко струват тия приятели, познаваше и момичетата. Животът бе озлобил сърцето му срещу света. Ала той още не бе загубил всяка надежда. След като се нахрани, му стана по-леко и той вече не се чувстваше тъй уморен от живота и духовно смазан. Все още би могъл да си уреди малък уютен дом и да заживее щастливо, стига само да срещнеше някое добро, простодушно девойче с малко спестени парици.

Той плати два и половина пенса на раздърпаната прислужница и напусна заведението, за да поднови безцелното си скитане. Навлезе в улица „Кейпъл“ и тръгна към градския съвет. Сетне сви по Матроната. При ъгъла на улица „Хановерска“ срещна двамина приятели и спря да си побъбри. Беше доволен, че ще може да си отпочине от неспирното ходене. Приятелите му го запитаха виждал ли е Корли и какво ново-вехто има около него. Каза им, че прекарал деня с Корли. Приятелите му не бяха много приказливи. Поглеждаха разсеяно минувачите и от време на време правеха по някоя иронична забележка. Единият каза, че преди час видял Мак по улица „Уестморланд“. В отговор Ленехан рече, че предната вечер били заедно с Мак в кръчмата на Игън. Младешът, видял Мак по улица „Уестморланд“, попита вярно ли било, че Мак е спечелил сума пари на билиард. Ленехан не знаеше нищо; каза, че Холохан ги почерпил в кръчмата на Игън.

Раздели се с приятелите си към десет без четвърт и тръгна по „Хановерска“. При градския пазар сви наляво и продължи по улица „Графтън“.

Тълпата млади жени и мъже се бе поразделила и докато вървеше по улицата, той често дочуваше малки групи хора и двойки да си пожелават лека нощ. Стигна чак до часовника на медицинския факултет: тъкмо щеше да удари десет. С бързи стъпки премина покрай северната ограда на парка от страх да не би Корли да се върне преждевременно. Като стигна до ъгъла на „Мериънска“, той застана до фенера, извади една от цигарите, които бе запазил, и я запали. Облегна се на стълба и се вторачи в посоката, отдето очакваше да се завърнат Корли и партньорката му.

Мислите му отново се оживиха. Питаше се дали Корли е свършил работата. Чудеше се поискал ли е вече, или пък е решил да го остави за най-последно. Изпитваше всички мъки и трепети на положението, в което се намираше неговият приятел, а и той самият. Но споменът за бавно въртящата се глава на Корли донякъде го успокои: беше сигурен, че Корли няма да се изложи. Изведнъж му хрумна, че Корли може би я е изпратил по друга улица, а него е пратил за зелен хайвер. Очите му се взряха в улицата: нямаше и помен от тях. И все пак трябва да бе изминал поне половин час, откак бе видял часовника на медицинския факултет. Способен ли бе Корли на такова нещо? Той запали последната си цигара и нервно задърпа. Напрягаше очи, колчем в далечния край на площада спреше трамвайна кола. Сигурно се бяха прибрали по друг път. Хартията на цигарата му се разпука, той изруга и я захвърли на улицата.

Изведнъж ги видя да идат към него. Сепна се радостно и прилепен до стълба на фенера, започна да гадае за станалото по тяхната походка. Те вървяха бързо:

жената с бързи къси стъпки, а Корли редом до нея със своя широк разкрач. Стори му се, че не разговарят. Някакво предчувствие за станалото го жегна като острие на скалпел. Знаеше си, че Корли няма да успее; знаеше си, че нищо няма да излезе.

Те свиха надолу по улица „Багът“ и той веднага ги последва по другия плочник. Щом спряха, спря и той. Те поговориха малко, сетне жената слезе по стълбите към къщата. Корли остана на края на плочника, недалече от предните стъпала. Изминаха няколко минути. После входната врата се отвори бавно и предпазливо. Една жена слезе тичешком по стъпалата и се изкашля. Корли се извърна, и тръгна към нея. Едрата му фигура за миг-два скри от поглед нейната, после тя пак се появи, тичайки нагоре по стъпалата. Вратата се затвори зад нея, а Корли с бързи крачки се упъти към „Стивънс-грийн“.

Ленехан забърза в същата посока. Паднаха няколко леки капчици дъжд. Той ги взе за предупреждение и като извърна поглед назад към къщата, в която бе влязла жената, за да види дали не го наблюдават, нетърпеливо изтича през улицата. Задъха се от безпокойство и от бързото тичане и извика:

– Ей, Корли!

Корли извърна глава, за да види кой го вика, сетне продължи да върви. Ленехан се втурна подир него, нагласяйки с една ръка мушамата през раменете си.

– Ей, Корли! – пак се провикна той.

Изравни се с приятеля си и се вгледа проникателно в лицето му. Нищо не можеше да разбере.

– Е – подзе той, – мина ли номерът?

Бяха стигнали до ъгъла на площад „Или“. Без да отговори, Корли рязко свърна по пресечката вляво. По лицето му бе изписана неумолима невъзмутимост. Ленехан продължаваше да крачи до своя приятел, дишайки тежко. Беше разстроен и в гласа му ечна заплашителна нотка.

– Няма ли да кажеш? – рече той. – Опита ли поне?

Корли спря до първия фенер и мрачно се вгледа пред себе си. После тържествено протегна ръка към светлината, усмихна се и бавно я разтвори пред очите на своя сподвижник. В дланта му блестеше малка златна монета[4 - Вероятно златна монета от 20 шилинга. Сумата е значителна (седмичната плата на Евелин е 7 шилинга!)]. Прави впечатление ефектното движение на образите: романтичната луна от началото на разказа се превръща в златна монета...]

1 Разказът е написан след изпълнението на първоначалния замисъл: симетричен цикъл от 12 разказа, посветени съответно на детството („Сестрите“, „Среща“, „Арабия“), младостта („Евелин“, „След състезанието“, „Пансионът“), зрелостта („Схватки“, „Пръст“, „Прискърбен случай“) и обществения живот в Дъблин („В деня на бръшляновия лист“, „Майка“, „Благодат“), и подсилва най-слабата част от цикъла. „Двама кавалери“ предизвиква сериозни разногласия между Джойс и неговия издател Грант Ричардс, тъй като Ричардс изисква съкращаване на някои алюзии и по-пиперливи пасажии, а по-късно настоява целият разказ да отпадне от сборника. Раздорът забавя публикуването на „Дъблинчани“ с около 10 години, но Джойс не

отстъпва под натиска на благопристойния викторианец. През 1906 г. той пише на Ричардс: „Двама кавалери“... е един от най-важните разкази в книгата. По-скоро бих пожертвал пет от другите разкази (веднага мога да ги назова), отколкото него. След „В деня на бръшляновия лист“ аз съм най-доволен от „Двама кавалери“. Не е трудно да се съгласим със собствената му преценка. Джойс нарича разказа „ирландски пейзаж“: топографията на Дъблин е предадена с най-големи подробности и ако проследим пътя на Ленехан по картата на града, ще открием, че героят се върти в безцелен кръг, подсказан още от първото изречение. Така многозначителният подтекст и богатата символика превръщат странстването и приключенията на модерните кавалери (или рицари) в остро обвинение срещу порочния кръг, в който се върти Ирландия от началото на века. Затова и мелодията на арфата (централния символ) е тъй тъжна. Рицарят на Ирландия се оказва доносник на полицията и жиголо: Юда.

2 Голям квакерски магазин в Дъблин, сиреч Корли е имал много достопочтена служба.

3 Тоест той произнася името си Аорли. Както вече е ясно, Джойс иронично обръща с главата надолу отношението между рицаря (кавалера) и дамата на сърцето му, а тук ни връща далеч назад и намеква за небезизвестната двойка Данте – Беатриче.

Арфистът свири знаменитата „Песен на Фионуала“ от „Ирландски напеви“ на Томас Мур. Фионуала, дъщеря на Лир (морето в ирландската митология), била омагьосана от зла сила и превърната в лебед; трябвало да се скита над ирландските езера до приемане на християнството (обяснение на Мур). Два от стиховете в песента подсказват намерението на Джойс да придаде на образа още по-широк смисъл:

Но Ерин още спи под мрак дълбок
и все се бави утринният зрак...

Ерин е древното име на Ирландия, арфата – нейна традиционна емблема.

4 Вероятно златна монета от 20 шилинга. Сумата е значителна (седмичната плата на Евелин е 7 шилинга!). Прави впечатление ефектното движение на образите: романтичната луна от началото на разказа се превръща в златна монета...